

INHOUD

1. Transvisie op nieuw adres
2. Nieuwsbrieven
3. De Redactie
4. Knitted knockers, ofwel gebreide borsten
5. Bestuursleden Transvisie gezocht
6. Beeldvorming transgenders
7. Berdache bestaat 20 jaar en komt met een nieuwe naam
8. Waarom een nieuwe naam voor Berdache
9. Publicatie SCP
10. Epath 2017
11. Jos Brink innovatie- en oeuverprijzen
12. Aanbevelingen vanuit de VN
13. Schiphol ..... securityscan
14. Cursussen PGOsupport
15. Pareltsjes op het internet
16. 20 jaar Genderkind en ouders/Berdache
17. Onderzoek naar Binders
18. Ontwikkelingen in de zorg
19. Gendertalent: steunt transgender personen op de arbeidsmarkt

Beste vrijwilliger, donateur of belangstellenden,

Voor je ligt de tweede nieuwsbrief van 2017 van patiëntenorganisatie Transvisie. In deze nieuwsbrief weer veel interessante onderwerpen, zie de inhoud.

De volgorde van de artikelen in deze nieuwsbrief is willekeurig, daar is niet aan af te meten of een artikel belangrijker is dan een ander artikel.

Transvisie brengt vier keer per jaar een nieuwsbrief uit, die wordt gemaild of toegestuurd aan onze vrijwilligers en aan onze donateurs. Verder wordt de nieuwsbrief gepubliceerd op onze website. Deze editie wordt eenmalig toegestuurd aan mensen en organisaties die zich op de een of andere wijze inzetten voor hulp of zorg aan transgenders en die bij Transvisie bekend zijn. Indien je regelmatig onze nieuwsbrief wilt blijven ontvangen geef dan je mailadres door aan info@transvisie.nl onder vermelding van 'nieuwsbrief'.

Bij deze doen we ook weer een oproep voor bijdragen voor de volgende nieuwsbrief bv. in de vorm van het verslag van een bijeenkomst van een van de groepen! Immers de nieuwsbrief is door en voor vrijwilligers. De volgende nieuwsbrief staat gepland voor september.

We wensen iedereen een fijne zomer met veel leesplezier toe!

Met vriendelijke groet,

*Het bestuur en de redactie van
Patiëntenorganisatie Transvisie*

1. Transvisie op nieuw adres ^(^ Inhoud)

Sinds 1 april 2017 is het kantoor van Transvisie verhuisd van Amsterdam naar Utrecht, Niasstraat 1, 3531 WR Utrecht. We hebben ook een nieuw telefoonnummer 030- 410 02 03. Op het moment van de verhuizing is een nieuwe website in de lucht gegaan, (**transvisie.nl**) en heeft Transvisie een nieuwe huisstijl gekregen.

2. Nieuwsbrieven ^(^ Inhoud)

Deze nieuwsbrief maar ook eerdere nieuwsbrieven van 2017, 2016 en de laatste van 2015 zijn terug te vinden op onze website.

■ <https://www.transvisie.nl/info/media/nieuwsbrieven/>

3. De Redactie ^(^ Inhoud)

De redactie bestaat inmiddels uit vijf vrijwilligers die allemaal andere taken hebben. Facebook wordt beheerd door Els en Mees, de website wordt beheerd door Jean en Els, Wesley is de vormgever van de website en de huisstijl en sinds kort hebben we ook een fotograaf Syl. Syl & mees stellen zich hieronder kort voor:

Mijn naam is Syl Heunks, sinds kort draai ik met veel plezier mee in de redactie van Transvisie, waar ik een bijdrage lever aan het maken van beeld voor de website. Dit doe ik naast mijn werk als beeldredacteur bij de Universiteit Utrecht en mijn eigen werk als autonoom fotograaf. Transvisie kwam twee jaar geleden op mijn pad tijdens mijn eigen zoektocht naar herkenning bij gelijkgestemden. Deze vond ik in de groep Transanders. Bij Transvisie wil ik me inzetten voor een positieve, krachtige beeldvorming over transgenders en (gender)diversiteit in het algemeen.

Hoi, ik ben Mees Roelofs en werk sinds juli vorig jaar mee in de redactie van Transvisie. Hiervoor heb ik ondertussen een paar artikeltjes geschreven, maar ik hou me vooral bezig met de Facebookpagina van Transvisie, samen met Els. Hierop posten we transgender-gerelateerd nieuws. Ik vind het belangrijk dat zulk nieuws gezien wordt, en daarom doe ik het met veel plezier. Naast Transvisie studeer ik Engels in Utrecht en werk ik in een supermarkt.

4. Knitted knockers, ofwel gebreide borsten ^(^ Inhoud)

Knitted knockers is een initiatief van vrouwen die voor andere vrouwen borsten breien. Deze borsten worden gebreid van katoen en nemen daardoor vocht op. Ze zijn veel minder plakkerig als de losse uitwendige borstprothesen. Zij hebben ook gebreide borsten die in een badpak passen. Het initiatief is ontstaan uit solidariteit met alle vrouwen die om wat voor reden dan ook een of twee borsten moeten missen. De borsten zijn gratis. Inmiddels gaat de solidariteit van deze breisters verder en kunnen ook transvrouwen borsten bestellen. Ook voor transvrouwen zijn deze borsten gratis. Meer informatie is te vinden op de website en op de facebookpagina van Knitted Knockers:

■ <http://knittedknockers.nl/>

■ <https://www.facebook.com/knittedknockersnederland/>

5. Bestuursleden Transvisie gezocht ^(^ Inhoud)

Transvisie is op zoek naar nieuwe bestuursleden. Het bestuur bestaat op dit moment uit vijf mensen. Een aantal daarvan zullen in de komende maanden aftreden. Zij moeten worden vervangen wil Transvisie haar belangrijke werk op goede wijze blijven doen. Verder wordt er een bestuurslid gezocht voor de portefeuille voorlichting. Heb je interesse?? Wil je meer informatie?? Weet je iemand? (dat hoeft niet per se een transgender te zijn!) Kijk op de website <https://www.transvisie.nl/info/organisatie/vacatures/> of neem contact op met de secretaris secretaris@transvisie.nl

6. Beeldvorming transgenders ^(^ Inhoud)

Nog niet zo lang gelden werd de beeldvorming rond transgenders in de media vooral gevormd door de nieuwsgierigheid van de buitenwereld. De medische transitie werd dominant in beeld gebracht liefst gevolgd door een happy end. Mensen die in de ruimte tussen de twee dominante genders in leven, gekleurde transgenders, transgenders die homoseksueel zijn, transgenders die niet de hele transitie doormaken of gewoon gendercreatief zijn ontbreken in dat beeld en lijken daardoor niet te bestaan. Een meer dan uitstekend artikel over dit onderwerp stond recent in Trouw. Het staat hieronder.

Opvallend is dat juist bij het uitkomen van het rapport van het Sociaal Cultureel Planbureau over de positie van transgenders in de samenleving er in de media een veel gevarieerder beeld naar voren kwam. Zo was er veel aandacht vanuit kerkelijke hoek en de acceptatie van transgenders in de kerk en er waren veel verhalen over transgenders die buiten de tweedeling hun eigen gender vormgeven.

Over de beeldvorming

- <https://www.trouw.nl/opinie/laat-transgenders-in-al-hun-diversiteit-zien~a71e5ec5>
- <https://www.atria.nl/nl/thema/beeldvorming>

Over de genderruimte

- <https://m.metronieuws.nl/nieuws/binnenland/2017/04/man-of-vrouw-who-cares>
- <https://www.rtlnieuws.nl/nederland/transgenders-laten-paspoort-aanpassen-altijd-aangst-om-langs-douane-te-komen>
- <http://www.boredpanda.com/androgynous-model-rain-dove/>

Over de kerk

- <http://www.grootnieuwsradio.nl/k/n663/news/view/100839/81454/wijs-transgenders-niet-af-maar-zoek-contact.html>
- https://www.npo.nl/het-vermoeden/14-05-2017/VPWON_1269226
- <http://www.ad.nl/dordrecht/transgender-emile-ik-ben-gelukkig~a4c888b0/>
- <https://www.remonstranten.nl/blog/inspiratie/transgender-jacob-jan-emma/>

7. Berdache bestaat 20 jaar en komt met een nieuwe naam 'Genderkind en ouders' ^(^ Inhoud)

Onze zelfhulpgroep Berdache speciaal voor ouders van genderkinderen heeft op 11 juni 2017 haar twintig jarig bestaan gevierd. Er waren een kleine 200 mensen aanwezig op de familiedag, die dit hebben meegevierd.

Voor de vrijwilligers van Berdache was dat de gelegenheid om een nieuwe naam te lanceren. Berdache gaat voortaan verder onder de naam 'Genderkind en ouders' afgekort 'Go'. De reden voor een nieuwe naam was dat in de loop van de tijd bleek dat de naam 'Berdache' besmet was en daardoor toch wat minder gelukkig was gekozen (zie ook het volgende artikel). Verderop in de nieuwsbrief nog een artikel over 20 jaar genderkinderen.

8. Waarom een nieuwe naam voor Berdache ^(^ Inhoud)

De naam Berdache is de naam die Franse Jezuïeten gaven aan Indianen die buiten de strikte tweedeling leefden en in hun cultuur een belangrijke positie innamen. De naam van Berdache verwijst naar de positie van deze mensen en is dus bedoeld als erenaam.

Echter met de komst van de Europeanen vond er in de 19^e eeuw in ieder geval in Canada een stevige uitroeiing plaats van de Indiaanse cultuur die misschien nog heftiger is dan wat er met de Aboriginals in Australië is gebeurd. Indianenkinderen vanuit heel Canada werden gedwongen in vaak Jezuïtische internaten op te groeien in erbarmelijke omstandigheden.

Hun zomervakantie was kort, want bij hun ouders leerden ze ongewenste zaken. Dit geweld heeft tot ruimschoots halverwege de twintigste eeuw geduurd. Het doel ervan was assimilatie van Westerse waarden en daarbij hoorde ook de strikt binaire tweedeling man/vrouw. Berdaches waren daarin ongewenst. Pas onlangs heeft de Canadese regering hiervoor excuses aangeboden.

De oorsprong van de naam Berdache is Arabisch en betekent schandknaap weten we nu. Veel Indiaanse transgenders beschouwen de naam Berdache dan ook als een diepe belediging van hun cultuur en van een ontkenning van hun verschrikkelijke verleden en het uitroeien van die cultuur. Inmiddels spreken de Indianen van Two Spirit People.

Omdat Berdache inmiddels een sterke “merknaam” was en goed was ingeburgerd en wij in Nederland zoiets kennen als geuzenaam, ook ‘geus’ is een scheldwoord, is de naam blijven bestaan. Maar nu is het dus goed dat we afscheid nemen van deze naam die verbonden is met deze pijnlijke geschiedenis. Het 20 jarige jubileum is een uitgelezen moment. Vanaf nu dus Genderkind en Ouder (Go).

■ <https://www.nrc.nl/nieuws/2014/06/02/het-kostschooltrauma-van-de-indianenkinder-en-1384116-a1270709>

9. Publicatie SCP ^(^ Inhoud)

Het sociaal cultureel planbureau heeft een rapport uitgebracht getiteld ‘Transgender personen in Nederland’. De maatschappelijke en politieke aandacht voor transgender personen heeft de laatste jaren een hoge vlucht genomen. Wetenschappelijke kennis over hun leefsituatie in Nederland blijft hierbij achter. Het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) breidt met dit rapport deze kennis uit. Het rapport is gebaseerd op literatuuronderzoek, registratiecijfers en een grootschalig prospectief vragenlijstonderzoek onder transgenders en focusgroepen.

Op basis hiervan laat SCP zien hoeveel mensen in Nederland hun officiële geslachtsregistratie hebben aangepast en of deze groep in sociaal-demografische en sociaaleconomische positie verschilt van de rest van de bevolking. Vragen die hierbij worden beantwoord, zijn: ‘leven transgender personen vaker in armoede dan de algemene bevolking?’ en ‘hebben transgender personen een andere gezinssamenstelling dan de algemene bevolking?’ Ook gaat SCP in op de vraag welke factoren ervoor zorgen dat transgender personen beter of slechter af zijn op terreinen als werk, veiligheid, eenzaamheid en welzijn. Er wordt hierbij gekeken naar zaken als sociale steun, achtergrondkenmerken, negatieve bejegening en tal van psychologische factoren.

Tot slot zijn de mogelijkheden in kaart gebracht om de leefsituatie van transgenders te monitoren zoals SCP dat ook voor andere minderheidsgroepen in de maatschappij doet: middels grootschalige bevolkingsstudies die ook rekening houden met hun achtergrondkenmerken.

Het rapport is zeker het lezen waard en laat zich in een paar zinnen samenvatten. De belangrijkste conclusies uit het rapport zijn:

- Veel transgenders hebben gebruik gemaakt van de mogelijkheid die de wet hun sinds juli 2014 geeft het geslacht en de voornaam juridisch aan te passen, zonder gerechtelijke procedure.
- De positie op de arbeidsmarkt voor transgenders blijkt vrijwel onveranderd sinds het vorige rapport. Er is nog altijd een grote achterstand op de arbeidsmarkt, relatief hebben minder transgenders werk of zijn minder transgenders zelfstandige.
- Ook de inkomenspositie is een stuk slechter dan bij de rest van Nederland. Transgenders hebben over het algemeen een relatief laag inkomen.
- Transgenders wonen over het algemeen in stedelijk gebied, zijn alleenstaand en voeren eenpersoons huishoudens.

Lees het rapport op:

■ https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2017/Transgender_person_en_in_Nederland

10. Epath 2017 ^(^ Inhoud)

Begin april werd in Belgrado voor de tweede maal de tweejaarlijkse EPATH conferentie gehouden. Tijdens dit congres voor transgenderzorg wisselden onderzoekers, zorgverleners en andere belangstellenden wetenschappelijke kennis en best practises uit de praktijk uit. Onze bestuursleden Eveline en Lisa waren bij het congres aanwezig. Doelstelling was niet alleen om nieuwe wetenschappelijke inzichten te horen, maar ook om te netwerken met nationale en internationale zorgverleners en belangenbehartigers.

Het inhoudelijke programma was te omvangrijk en divers om samen te vatten. Het programma is online nog steeds te zien, en van sommige presentaties zijn sheets of documentatie te downloaden (zie <http://epath.eu/conference-2017>).

11. Jos Brink innovatie- en oevreprijzen ^(^ Inhoud)

BeyonG Veldkamp heeft vanuit de handen van minister Jet Bussemaker de Jos Brink Innovatieprijs 2017 gewonnen. BeyonG Veldkamp werkt bij COC Nederland als coördinator en is vrijwilliger en 'gezicht' van Trans United en Respect2Love, communities van bi culturele LHBTI's.

TransUnited is een groep van het COC en Transvisie. De jury vindt het belangrijk dat er zichtbaarheid wordt gegeven aan zowel gender- als culturele diversiteit.

De Jos Brink Oeuvreprijs ging naar Ellie Lust vanwege haar grote zichtbaarheid en voorbeeldfunctie als lesbische vrouw, zowel binnen de LHBT-gemeenschap als daarbuiten. Ellie is betrokken bij de opzet van het LHBT-politienetwerk Roze in Blauw en zet ze zich daar al jaren actief voor in.

Lees verder op website van het COC

■ <https://www.coc.nl/algemeen/jos-brink-prijzen-beyong-veldkamp-en-ellie-lust>

12. Aanbevelingen vanuit de VN ^(^ Inhoud)

Eens per vier jaar is er vanuit de VN een mensenrechtentoets de Universal Periodic Review. Ook de mensenrechten in Nederland werden onderzocht. Naast veel lof en complimenten kreeg Nederland dit jaar een aantal aanbevelingen vanuit de Verenigde Naties over de LHBT rechten. Nederland werd opgeroepen om de officiële geslachtsverandering voor transgenders eenvoudiger te maken.

Mensen met een interseks conditie moeten in Nederland nog steeds een doktersverklaring afgeven en de gang naar de rechter maken. Er waren daarnaast aanbevelingen om de positie van LHBTI'ers in het onderwijs te verbeteren en meer aandacht te besteden aan trainingen en kennisontwikkeling bij politie en Justitie. In Nederland is veel geweld naar LHBTI'ers maar opvallend is dat het zelden tot een veroordeling komt, er wordt onvoldoende vervolgd.

■ <https://www.coc.nl/homepage/nederland-krijgt-aanbevelingen-vn-lhbti-mensenrecht-en>

13. Schiphol ..... securityscan ^(^ Inhoud)

Vakantietijd staat weer voor de deur. Hoe moet dat als je gaat vliegen en je draagt een prothese? Daar is geen eenduidig antwoord op te geven. Dat zal van land tot land en van situatie tot situatie verschillen. Er zijn veel ervaringen en veel verhalen, positieve verhalen maar ook negatieve verhalen. In het bijgevoegde artikel ervaringen van Mounir Samuels.

Op de website van de Rijksoverheid is informatie te vinden over het mogen weigeren van een securityscan op Schiphol.

■ <https://gay.nl/articles/226539/mounir-schiphol/>

■ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/luchtvaart/vraag-en-antwoord/securityscan>

14. Cursussen PGOsupport ^(^ Inhoud)

Een aantal van onze vrijwilligers heeft ze al gevolgd, een of meer van de cursussen van PGOsupport. PGOsupport is een onafhankelijke netwerkorganisatie voor patiënten- en cliëntenorganisaties. Met en via PGOsupport delen deze organisaties kennis en ervaring. PGOsupport staat de organisaties met raad en daad bij. PGOsupport informeert en adviseert over versterking van hun strategische positie, het verenigingsmanagement, organisatieontwikkeling en inbreng van het cliëntenperspectief. Zo ondersteunt PGOsupport de organisaties zodat ze hun werk beter kunnen doen. PGOsupport is een onafhankelijke stichting, opgericht in 2009. PGOsupport is gefinancierd uit een aanbesteding van het ministerie van VWS.

PGOsupport organiseert leuke en leerzame cursussen voor vrijwilligers van patiëntenorganisaties. Je kunt daarbij denken aan: Basis enquête tool; Analyseren en verwerken van enquêtes; Belangen behartiging; Bloggen; Facebook; Communiceren; Effectief presenteren; Groepen begeleiden; Fondsenwerving en nog veel meer...

Zie ook: <https://www.pgosupport.nl/cursussen>

Dit jaar wordt een summerschool van 10 – 14 juli georganiseerd met o.a:

- Communiceer bewust, versterk elkaar
- Groepsgewijs lotgenotencontact
- Hoe loopt jullie fondsenwerving?
- Je meerjarenplan op één A3 tje

Geïnteresseerd?

https://www.pgosupport.nl/cursussen/term_coursetype=Summerschoolcursus

De cursussen van PGOsupport zijn gratis! Je betaalt een statiegeld van € 100,- wat je terug krijgt als je de cursus hebt bijgewoond. Kun je dit bedrag tijdelijk niet zelf voorschieten? Neem dan contact op met onze penningmeester.

15. Pareltjes op het internet ^(^ Inhoud)

Voordat de Europeanen voet zetten op het Amerikaanse continent en het in zijn geheel kolonialiseerden kende de Indiaanse cultuur een grote ruimte voor gendervariatie. Indianen kenden zo'n 5 genders. Iedereen had zijn eigen plek in de samenleving. In het onderstaande artikel wordt beschreven hoe vanuit de Christelijke cultuur die ruimte verdween en werd vervangen door de huidige dwingende tweedeling.

■ <https://indiancountrymedianetwork.com/news/opinions/two-spirits-one-heart-five-genders/>

In april is onze nieuwe website gelanceerd. Wij prijzen ons gelukkig dat onze vrijwilliger Wesley er een heel fris nieuw jasje aan heeft gegeven. De hele inhoud is opnieuw geordend en hopelijk daarmee goed toegankelijk. Nu er ook een fotograaf aan de redactie is toegevoegd kunnen we de komende tijd ook meer foto's gaan toevoegen. Wij vinden dat onze site wel een pareltje mag heten.

■ <https://transvisie.nl>

En onze nieuwe facebookpagina wordt ook steeds beter bezocht met als hoogtepunt het item over het jubileum van Genderkind en ouder met ruim 6.000 bereikte personen! Geïnteresseerd?

■ <https://www.facebook.com/TransvisieNL/>

16. 20 jaar Genderkind en ouders/Berdache ^(^ Inhoud)

Twintig jaar geleden startte een drietal ouderparen de groep Berdache. Duidelijk was dat zij hun jonge genderkinderen de ruimte wilde gunnen om zichzelf te zijn. Het avontuur was om dat vorm te gaan geven in een samenleving waar transgenders vrijwel onbekend waren en genderkinderen al helemaal. Een zoektocht begon. Deskundigen die mogelijk die zoektocht konden begeleiden ontbraken volledig. Peggy Cohen werkte toen al wel met adolescenten met een gendervariatie en diagnostiek was al wel mogelijk. Met een diagnose van haar op zak werden kinderen en ouders losgelaten. Anderen hadden minder geluk, ouders kregen te horen dat genderdysforie bij jonge kinderen niet bestond en kregen het advies om er alles aan te doen om het kind in de juiste gender op te laten groeien, je zou dat aversietherapie kunnen noemen.

Met alle ouders die zich vrij snel bij het drietal aansloten begon een zoektocht. Berdache was geboren. Overleg op alle plekken waar genderkinderen kwamen, het vinden van oplossingen voor praktische zaken, het uitvinden hoe je de broertjes en zusjes begeleid, het was allemaal nieuw. Informatie was uitermate schaars en is pas later ontwikkeld vaak door de ouders zelf. Zeker in het begin was de informatie duidelijk, er waren twee smaken. Zo rond de 12 jaar werd duidelijk welke smaak bij het kind paste en tot die tijd was het de bedoeling dat de kinderen zo "normaal" mogelijk opgroeiden. Vrij snel ontdekten de ouders zelf daar er nog een smaak was in de ruimte tussen de twee soorten in. Hoe je een kind kan begeleiden om te ontdekken wat dan de genderexpressie is die bij het kind past, daar had nog niemand over nagedacht.

De hulpverleners in het VUmc hadden lef. Geraakt door de nood van de pubers ontwikkelden zij protocollen om vroeg in te kunnen grijpen. Het puberprotocol met de puberteitsremmers werd geboren. De rapen waren gaar, hele wereld viel over deze pioniers heen. Nu wordt deze aanpak wereldwijd overgenomen en heet het de Dutch Approach. Peggy Cohen en Henriette Delemarre hebben hierin baanbrekend werk verricht net als andere medewerkers van het Genderteam.

De Dutch Approach bood een belangrijke en vaak noodzakelijk medische interventie. En heel veel kinderen en ouders zijn hiermee goed geholpen. De intentie van deze aanpak was dat kinderen zo tussen ongeveer 12 jaar en 16 jaar de rust en de ruimte kregen om te ontdekken of ze als man of als vrouw door het leven zouden gaan. Wat helaas niet volgde was een goed doordachte aanpak om kinderen te laten experimenteren en onderzoeken wie ze zijn en welke genderexpressie daarbij hoort. Er is te veel vanuit gegaan dat kinderen dat zelf kunnen. Dat is wel erg lastig in een wereld waar de tweedeling man/vrouw zo dominant overal aanwezig is. Waar moet een 15 jarige de informatie en ervaring vandaan halen dat dit ook anders kan. Wat ook niet volgde was goede informatie over de hele breedte van genderexpressie. Helaas ging de aanpak toch vooral over een keuze tussen twee.

We zijn 20 jaar verder en Go, Genderkind en ouder/ Berdache heeft een goed ontwikkeld aanbod voor ouders. Er is informatiemateriaal, informatie op de website een forum, er zijn ouderbijeenkomsten, kinderbijeenkomsten, familiebijeenkomsten, aandacht voor de broertjes en zusjes, er is een aanbod om de coming-out op scholen te begeleiden. Kortom de ouders hebben hard gewerkt.

Er is ook een kritische noot te kraken. Waar het 20 jaar terug volstrekt begrijpelijk was dat er een heel beperkte kijk was op de hulp aan genderkinderen, is het nu wel heel gek dat er nog steeds maar een heel summier aanbod is om kinderen te laten ontdekken wie ze zijn en welke genderexpressie daarbij hoort. Voor jonge kinderen ontbreekt dit aanbod vrijwel volledig. Nederland is ooit koploper geweest maar het lijkt erop dat de wet op de remmende voorsprong de reguliere hulpverlening in de Genderteams in zijn greep houdt. Een van de huidige ouders benoemde deze aanpak als "het transgenderexamen". Nog steeds is de tweedeling, man - vrouw leidend in de begeleiding en is er weinig aandacht voor kinderen die niet in die tweedeling passen, maar een ruimere genderexpressie nodig hebben. Schokkend is bijvoorbeeld dat ouders te horen krijgen dat de hulpverleners niet helemaal zeker weten of er wel echt genderdysforie is omdat hun zoon toch nog vrouwelijke dingen doet of hun meisje ook stoer kan zijn. Alsof gender iets te maken heeft met je hobby's, kookkunst of sport. Alsof een "echt" meisje niet kan voetballen.

In het buitenland en dan vooral in Amerika waait er al een tijdje een andere wind. Op een aantal plekken wordt daar een begeleiding geboden die “The Gender Affirmative Model” is gaan heten. Vrij vertaald: Het Genderbevestigende Model. Een van de ontwikkelaars van deze methode is Diane Ehrensaft. Zij heeft inmiddels een groot aantal publicaties en een aantal boeken op haar naam staan.

■ <http://www.karger.com/Article/FullText/355235>

■ <http://www.dianehrensaft.com/published-articles/>

In haar boek ‘The Gender Creative Child’, het gendercreatieve kind, vergelijkt zij genderkinderen met appels, sinaasappels en een fruitsalade. Ze gebruikt deze metafoor om het onderscheid te maken tussen kinderen die zich overduidelijk thuis voelen in het andere geslacht, kinderen die fantaseren en spelen met hun gender en kinderen die je het beste kan omschrijven als gendercreatief of genderfluid.

- Appels zijn dan de kinderen die zeggen ik ben een jongen of een meisje. Deze kinderen zijn zeer duidelijk.
- Sinaasappels zijn kinderen die zeggen, later wordt ik een jongen, of misschien wordt ik wel een meisje. Deze kinderen zijn genuanceerder in hun uitingen.
- De fruitsalade staat voor de kinderen die buiten de geijkte tweedeling vallen en die het beste omschreven worden met het Amerikaanse begrip genderfluid, soms jonge kinderen waarbij een heel eigen genderruimte past.

Vanuit de genderbevestigende benadering komt een nieuw taalgebruik met positieve termen zoals gendercreatief en gendervariant, genderexpressie en genderonderzoekend. De begeleiding laat kinderen ontdekken en stimuleert de zoektocht van kinderen naar de juiste expressievorm, ook op jonge leeftijd. Het uitproberen wordt gezien als normaal, passend bij de ontwikkeling van het kind en noodzakelijk voor het vinden van die eigen gendervorm. In ieder geval is het uitgangspunt dat kinderen geholpen worden zichzelf te zijn.

Psycho-educatie, het delen van kennis en de uitleg over gendervariatie aan ouders leerkrachten en andere betrokkenen is daar een vast onderdeel van. En ouders worden geholpen om hun eigen strikte genderbeelden los te laten. Zoals Ehrensaft ergens omschrijft: “gendercreatieve kinderen hebben gendercreatieve ouders nodig” Ik zou daar aan toe willen voegen: “en gendercreatieve hulpverleners”. Daar zijn we in Nederland nog ver vanaf. Over 5 jaar bestaat Genderkind en ouders 25 jaar. Daar past een droom voor de toekomst bij. Wat zou het mooi zijn als bij dat 25 jarige jubileum kinderen tot aan de start van de puberteit zonder etiket de ruimte krijgen om zelf te ontdekken wie ze zijn en, als dat nodig is, daar goede professionele zorg voor krijgen van professionals die buiten de geijkte hokjes durven denken. Als gendercreativiteit als een normale ontwikkeling wordt gezien, passend in het kleurrijke landschap van de mensheid. Wat zou het mooi zijn als het ziekenhuis pas in beeld komt als puberteitsremmers noodzakelijk lijken te zijn, genderkinderen zijn niet ziek.

Wat zou het fantastisch zijn als ouders als ze daar behoefte aan hebben op meer plekken dan nu begeleid kunnen worden om te kunnen omgaan met de alle uitdagingen die de opvoeding van genderkinderen nu eenmaal met zich mee brengt en dat het vanuit de basisverzekering wordt betaald zonder dat er eerst een psychiatrisch etiket nodig is. Wat zou het fijn zijn als ouders worden geholpen om ook zelf buiten de geijkte tweedeling te leren denken. Wat zou het fantastisch zijn als transgenders in de Genderteams mee mogen denken en werken op een gelijkwaardig niveau met de inbreng van hun ervaring, hun denken over gender en hun theoretische kaders en dat gendercreativiteit als een gave wordt beschouwd en niet als een afwijking.

17. Onderzoek naar Binders ^(^ Inhoud)

Voor het eerst is er een onderzoek uitgevoerd naar het gebruik van binders door transgenders en o.a. transmannen in de periode dat ze de real life fase in moeten maar nog niet aan hun borsten zijn geopereerd. Hoewel het binden van de borsten voor veel transgenders dagelijkse kost is weten zorgverleners weinig van de gevolgen voor de gezondheid van het binden. Veel mensen die dagelijks hun borsten binden hebben tal van klachten: pijn, benauwdheid, oververhitting, ontstekingen. Lees verder over de uitkomsten van dit onderzoek in het bijgevoegde Engelstalige artikel.

In dit artikel staan ook aanbevelingen zoals het advies om het binden maximaal 8 uur achter elkaar te doen en een dag per week over te slaan. In hoeverre dit haalbare adviezen zijn is natuurlijk de vraag.

■ https://broadly.vice.com/en_us/article/chest-binding-health-project-inside-landmark-overdue-transgender-study

18. Ontwikkelingen in de zorg ^(^ Inhoud)

Er zijn in de laatste paar maanden weer een aantal ontwikkelingen op het zorggebied voor transgenders te melden.

- **Subsidie voor borstvergroting transvrouwen:** Minister Schippers heeft toegezegd vanaf het voorjaar van 2018 een subsidie ter beschikking te hebben voor borstvergroting bij transvrouwen. De onlangs aangepaste regeling bij de zorgverzekering voor borstvergroting biedt geen soelaas om borstvergroting bij transvrouwen vergoed te krijgen. Transvisie, Vereniging genderdiversiteit, TNN en COC hebben bij verschillende instanties gelobbyd omdat voor de passabiliteit in het dagelijkse leven de borsten erg belangrijk zijn. Met resultaat. De vergoeding van deze operaties wordt niet opgenomen in het reguliere basispakket van de zorgverzekering, maar loopt via een speciaal daarvoor in het leven geroepen subsidie. Hoe de regeling in de praktijk wordt toegepast is nog niet bekend.

- **Operatiecapaciteit Slotervaart:** Transvisie heeft een brief gestuurd naar de directie van het Slotervaart met het verzoek de OK operatietijd voor de afdeling plastische chirurgie te verruimen. Dr. Van Loenen voert met veel succes borstoperaties uit bij transmannen uit. Dat heeft een aanzuigende werking. Helaas is ook daar nu een wachtlijst van enige maanden. Knelpunt is de beschikbaarheid van operatieruimten.
- **Vergroting capaciteit VUMC en Groningen:** Zowel het VUmc als het UMCG breiden hun capaciteit uit zodat wachttijden zouden moeten verminderen. Transvisie is blij dat de capaciteit wordt vergroot, maar ook kritisch op de hoeveelheid uitbreiding. Transvisie verwacht dat dat de door het VUmc genoemde uitbreiding met 20 % **niet** tot een noemenswaardige daling van de wachttijden zal leiden. Het aantal aanmeldingen is met meer dan 20% gestegen. Transvisie denkt dat er andere maatregelen genomen moeten worden om de wachttijd problematiek op te lossen
- **Genderteam zuid:** Er is een nieuw genderteam opgezet voor kinderen en volwassenen, in ieder geval uit Limburg, Noord Brabant en Gelderland. Het team start vooralsnog met het psychologische traject en de diagnostiek. Er zijn psychologen aangenomen en er is een psychiater betrokken bij het team. Momenteel worden mogelijkheden onderzocht om contact te leggen met een kinder-endocrinoloog. Andere stappen volgen daarna zoals een endocrinoloog voor volwassenen en verder in de toekomst mogelijk ook een chirurgisch traject. Een en ander is o.m. afhankelijk van de zorgverzekeraars. Wachtlijst momenteel 4 – 6 weken. Zie ook:
<https://www.mutsaersstichting.nl/verwijzers/gender-dysforie>
- **Vergoeding afnemen, invriezen en bewaren geslachtscellen:** Mede naar aanleiding van een klacht van een transgender uit Zeeland is het afnemen, invriezen en bewaren van spermacellen een verzekerde prestatie ook voor Transgenders en al vanaf het moment dat bekend is dat de hormoonbehandeling start. Dit geldt ook voor transmannen. Zie de laatste pagina in volgend overzicht:
<https://www.zorginstituutnederland.nl/publicaties/publicatie/2016/12/22/overzicht-zorgactiviteiten-met-aanspraakcode-zvw>
- **Nieuw genderteam Stepwork transgenderzorg:** Alwin Man en Lucien Dijkma Rieske hebben zich verzelfstandigd in een nieuw Genderteam, genaamd 'Stepwork Transgenderzorg'. Binnen Stepwork Transgenderzorg kan een breed zorgaanbod geboden worden aan transgenders en hun naasten. Er is een ervaren psychiater werkzaam binnen het nieuwe Genderteam, er kan WMO begeleiding worden aangeboden, alsmede verslavingszorg en algemene en sociale psychiatrie. Daarnaast gaat Stepwork Transgenderzorg een interne opleiding aanbieden om psychologen op te leiden tot transgender specialist. Met dit bredere zorgaanbod kan Stepwork slagvaardiger inspelen op de veranderende behoeften van de doelgroep. Het door Alwin Man opgebouwde netwerk van samenwerkende (para)medici en Genderteams in binnen en buitenland blijft onveranderd voortbestaan. Tevens wordt het bestaande netwerk actief uitgebreid omdat Stepwork de zorg dichterbij huis en decentraal willen aanbieden. De hoofdvestiging bevindt zich in Veendam, maar Stepwork streeft er naar

de zorg zoveel mogelijk regionaal aan te gaan bieden.

Op dit moment zijn de vestigingen van **Stepwork Transgenderzorg**: Veendam, Kaap Hoorn 10, 9642 AT Veendam; Blijham, Tjabbestreek 28, 9697 XL Blijham; Orvelte, Orvelterveld 7a, 9441 TG Orvelte en vanaf 1 oktober komt er ook een vestiging in Assen. Bij Stepwork Transgenderzorg kan de zorg voor bestaande cliënten van Alwin Man en Lucien Dijkma Rieske zonder problemen worden gecontinueerd.

Er is zowel bij Alwin Man als Lucien Dijkma Rieske ruimte voor nieuwe aanmeldingen.

Aanmeldingen kunnen gedaan worden via het algemene telefoonnummer van Stepwork GGZ: 0598 371717. Of persoonlijk via het 06 nummer of het e-mail adres van Alwin: De heer drs. A.O. Man, Psycholoog/ PIOP, T: 06 48690252, E: alwin.man@stepwork.nl of van Lucien: De heer drs. Lucien Dijkma- Rieske, Psycholoog/ psychotherapeut, T: 06 23942305, E: lucien.dijkma@stepwork.nl

- **Decentralisatie van endocrinologische zorg:** Al enige tijd maakt Transvisie zich bij overheid, zorgverleners en verzekeraars hard voor een andere opzet van de zorg aan transgenders. Zo is transvisie voorstander van meer decentralisatie van zorg aan transgenders. Het standpunt van Transvisie is mogelijk een andere vorm van toetreding tot de zorg en verder decentralisatie waar het kan (denk aan endocrinologische zorg) en centralisatie waar het moet (bv. bij hoogspecialistische zorg). Heel langzaam komt er wat beweging met name op het gebied van meer decentralisatie van endocrinologische zorg en dan met name voor de tweejaarlijkse controle nadat de chirurgische transitie is afgerond. Er zijn inmiddels een aantal ziekenhuizen/endocrinologen in het land die die zorg ook aanbieden.

Het VUmc heeft daarvan informatie op haar website staan op de pagina samenwerking staan:

<https://www.vumc.nl/afdelingen/zorgcentrum-voor-gender/kennisdeling/samenwerking>

- **Kamervragen:** In de afgelopen maanden is de politiek door verschillende instanties benaderd met brieven, petitie's, persoonlijke gesprekken en via de media. Daarop hebben ook Kamerleden vragen gesteld over het zorgtraject maar ook over de emancipatie van transgenders. Belangrijkste onderwerpen zijn geweest: de niet afnemende wachttijden, de monopoliepositie van VUmc, decentralisatie van behandelingen en emancipatie van transgenders.
- **Depathologisering van transgenders:** Onder bijgevoegde link staan de vragen die Kamerlid Sjoerdsema (D66) aan de ministers van VWS en OCW heeft gesteld over een mogelijke depathologisering van transgenders. De vragen hebben betrekking op binnen de WHO voorgestelde wijzigingen in de IDC 11, waar transgenders worden onder gebracht in het hoofdstuk 'seksuele gezondheid' en verdwijnen uit het hoofdstuk 'psychische stoornissen en mentale en gedragsstoringen', zoals is opgenomen in de IDC 10 en de steun die de WHO in deze zou moeten krijgen om deze veranderingen

verwezenlijkt te krijgen.

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kv-tk-2017Z08420.html>

Brieven, antwoorden en andere ontwikkelingen zijn ook terug te vinden op onze website onder de categorie 'Nieuws'.

19. Gendertalent: steunt transgender personen op de arbeidsmarkt

(^ Inhoud)

In 2016 is stichting GenderTalent opgericht met het doel de arbeidsmarktpositie van transpersonen en anderen met een genderdiverse achtergrond te verbeteren. De organisatie wil deze groep bemiddelen naar werk en hen helpen om hun talenten om te zetten in een levensvatbaar eigen bedrijf. Ook het initiëren van onafhankelijk onderzoek naar genderdiversiteit op de werkvloer en arbeidsmarkt behoort tot de plannen. Daarvoor werkt GenderTalent samen met de Universiteit van Maastricht, de Open Universiteit en via Transgender Netwerk Nederland (TNN) met de Universiteit voor Humanistiek. Stichting GenderTalent is mede-opgericht door TNN, COC Nederland, Workplace Pride en de FNV. Zij bundelden zo hun krachten om personen met een genderdiverse achtergrond aan het werk te helpen. Iedereen die met de stichting in contact wil treden kan contact leggen via de website van de stichting, via www.gendertalent.nl